

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій в умовах кризи» здобувача ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»
Олега Ігоровича Куценка**

1. Актуальність теми дисертації.

Актуальність дослідження проблеми забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій підкреслюється новими умовами інформаційного суспільства та впливом глобальних криз, таких як пандемії, політичні та військові конфлікти, стихійні лиха тощо. Пандемія викликала безпрецедентний перехід до онлайн (цифрового) навчання, що в свою чергу висвітлило необхідність підвищення рівня цифрової компетентності викладачів. Проблема забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій в умовах кризи, що є наслідком надзвичайних ситуацій, є актуальною в сучасному інформаційному світі. Цифрова революція, яка набрала обертів останніми десятиліттями, докорінно змінила підходи до викладання і навчання, зумовивши необхідність інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес. Особливо гостро це питання постало під час пандемії COVID-19, яка змусила заклади вищої освіти екстрено перейти до дистанційного навчання, що ще більше підкреслило важливість цифрових компетентностей викладачів і студентів та іншого персоналу закладів вищої освіти.

Європейський Союз приділяв і приділяє велику увагу цифровізації, що відображено в бюджеті ЄС. Тривала криза, викликана пандемією COVID-19 у світі, вимагала негайних заходів для кращого оснащення закладів вищої освіти, викладачів і студентів, але політика та дії ЄС гарантують, що цифрова освіта не буде визнана як надзвичайний захід для вирішення проблем, викликаних пандемією, а й у подальшому сприятиме запровадженню стратегій і дій задля

стійкого та інноваційного розвитку вищої освіти. У 2020 р. Європейська Комісія затвердила оновлений План дій цифрової освіти на 2021-2027 рр., який наголошує, зокрема, на розвитку ефективних цифрових освітніх екосистем через сучасну інфраструктуру, на вдосконаленні загальноєвропейського зв'язку, підготовки цифровізаційно компетентних викладачів, високоякісного освітнього цифрового контенту, відповідних методів і засобів, платформ, покращенні імплементації інклюзивного підходу. У Римському комюніке також визначено бачення та завдання розвитку ЄПВО до 2030 р. як інклюзивного та інноваційного простору на підтримку стійкої, згуртованої та мирної Європи. Інклюзивність полягає у забезпеченні доступу до вищої освіти для різних соціально вразливих груп, зокрема біженців, мігрантів, сиріт, осіб з інвалідністю, тож цифровізація вищої освіти та відповідне забезпечення якості такої освіти є важливою складовою політики інклюзивності у вищій освіті.

Наразі для української системи вищої освіти швидкість запровадження цифрових трансформацій постала питанням виживання під час повномасштабної війни в Україні. Змушений воєнними обставинами перехід закладів вищої освіти у формат переважно або виключно дистанційної діяльності виявив неготовність до цифрових трансформацій. Завдяки заходам, пов'язаним з обмеженнями пандемії, система вищої освіти України почала адаптуватися до нових умов надання освітніх послуг, але не спираючись ні на стратегічне бачення розвитку цифрової вищої освіти за його відсутності, ні на теоретичні та практичні напрацювання міжнародної спільноти, передусім ЄПВО, вітчизняних і закордонних дослідників. Адже національних стандартів, вимог до якості цифрових: освітніх програм, управління та реалізації освітнього процесу, навчально-методичних матеріалів наразі немає. Водночас статус України як країни-кандидата до вступу в ЄС зобов'язує враховувати політики та дії ЄС щодо цифровізації у вищій освіті, зокрема щодо забезпечення якості цифрової вищої освіти та інклюзивності вищої освіти.

За результатами аналізу наукової та методичної літератури, нормативно-правових і стратегічних документів та інформаційних джерел щодо проблем

цифровізації вищої освіти та забезпечення її якості виявлено *суперечність* між необхідністю запроваджувати цифровізацію у вищій освіті відповідно до політик ЄПВО, стратегічних документів України та суспільного запиту задля подолання криз, викликаних, передусім, повномасштабною війною, з одного боку, та недосконалою системою забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій в умовах кризи і нормативно-правовою невизначеністю якісної цифрової вищої освіти, з іншого боку.

Отже, актуальність і недостатня дослідженість проблеми забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій в умовах кризи, потреба у розв'язанні виявленої суперечності визначає актуальність і практичну значущість теми дисертації «Забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій в умовах кризи». Тему дисертації затверджено вченою радою Інституту вищої освіти НАПН України (протокол від 24 жовтня 2022 р. № 16/2).

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано в контексті наукових досліджень відділу забезпечення якості вищої освіти Інституту вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, зокрема за темою «Політика та механізми забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах України в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення» (0122U200828, 2021-2023 рр.). Робота спрямоване на наукове супроводження і методичне забезпечення реалізації Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р, та Стратегічного плану діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року, затвердженого наказом МОН України від 7 березня 2024 р. № 276.

3. Особистий внесок здобувача.

Дисертаційна робота є самостійним завершеним науковим дослідженням. Наукові результати, розробки, висновки та рекомендації, що викладені в дисертації та виносяться на захист, одержані автором особисто. В опублікованій

у співавторстві з Ж. Талановою статті «Digital Transitions in Higher Education: European Dimension» особистий внесок здобувача полягає у контент-аналізі інформаційних джерел, інтерпретації одержаних результатів, формулюванні висновків.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором висновків і рекомендацій.

Одержані результати є достовірними та обґрунтованими, що засвідчується використанням здобувачем релевантних методів дослідження, ґрунтовним опрацюванням значної кількості наукових публікацій, міжнародних досліджень, електронних інформаційних джерел і документів з проблем забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти, цифрових трансформацій, кризових впливів. Володіння англійською мовою та цифровими технологіями дозволило дисертанту якісно опрацювати низку сучасних англійських наукових публікацій та інформаційних першоджерел, зокрема обстежено 81 закордонний та український заклад вищої освіти, і зібрати оригінальний матеріал. Основні результати, висновки і рекомендації виконаного дослідження апробовано шляхом доповідей на науково-практичних конференціях і перевірено під час рецензування публікацій у фахових наукових виданнях.

5. Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому що на основі комплексного дослідження забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій в умовах кризи в Європейському просторі вищої освіти та Україні обґрунтовано такі положення:

у перше:

- визначено та систематизовано теоретичні основи (*принципи, теоретичні підходи, тенденції*) та прикладні підходи (*стандарти, методи, інструменти, критерії*) щодо забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій в умовах кризи;

- розроблено та теоретично обґрунтовано концептуальну модель забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій в умовах кризи, що інтегрує матричну модель оцінювання

цифрової трансформації закладів вищої освіти та рамковий механізм цифровізації системи забезпечення і вдосконалення якості вищої освіти, з метою успішної реалізації моделі сформульовано відповідні рекомендації щодо її впровадження, які включають підходи до оцінювання на основі системи критеріїв;

удосконалено:

- підходи до оцінювання цифрової трансформації закладів вищої освіти в контексті забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти на основі обґрунтованої системи відповідних критеріїв;

- поняттєво-термінологічний апарат, зокрема запропоновано власне тлумачення понять:

цифрова вища освіта – це вища освіта, що забезпечується цифровими технологіям і засобами на основі специфічних методів викладання і навчання в онлайн і гібридному форматах з використанням освітніх онлайн-платформ і характеризується цифровими доступністю, гнучкістю, адаптивністю та інклюзивністю;

внутрішнє забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в умовах кризи – здатність закладу вищої освіти підтримувати стійкість і безперервність освітнього процесу в онлайн і гібридному форматах та реалізовувати систему заходів із забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в умовах нестабільності та зовнішніх кризових впливів, використовуючи цифрові технології і засоби, зокрема «хмари», ШІ;

набули подальшого розвитку:

- діагностичний інструментарій оцінювання цифрових трансформацій закладів вищої освіти в контексті забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в умовах кризи.

6. Праці, в яких представлені основні наукові результати дисертації.

Статті у фахових наукових виданнях України

1. Talanova, Z., & Kushchenko, O. Digital Transitions in Higher Education: European Dimension. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*. 2022. (14). С. 92-102. DOI: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2022-14-92-102>.

2. Кущенко О. Цифровізація як умова забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах у контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни. *Політика та механізми забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах України в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни: монографія / О. Бородієнко, Ю. Вітренко, О. Воробйова та ін.; за ред. Ж. Таланової*. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. С. 77-83. ISBN 978-617-7644-58-2. DOI: <https://doi.org/10.31874/978-617-7644-58-2-2023>.

3. Кущенко О. Цифрова вища освіта в Україні: сучасний стан і перспективи. *Вісник науки та освіти*. 2025. № 8(38). С. 1428-1444. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-8\(38\)-1428-1444](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-8(38)-1428-1444)

4. Кущенко О. Проблема забезпечення та удосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій в умовах кризи. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка»)*. 2026. № 2(60). С. 890-905. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-2\(60\)-890-905](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-2(60)-890-905).

5. Кущенко О. Підходи до забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій в умовах кризи. *Наукові інновації та передові технології (Серія «Педагогіка»)*. 2026. № 3(55). С. 1366-1379. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-3\(55\)-1366-1379](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-3(55)-1366-1379).

7. Праці, які підтверджують апробацію результатів дисертації.

1. Кущенко О. Забезпечення якості цифрової вищої освіти в Європейському просторі вищої освіти. *Розбудова внутрішніх систем забезпечення якості в закладах вищої освіти України: досягнення та проблеми – погляд ззовні та зсередини: електрон. наук. зб. тез доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф., 5 грудня 2024 р. К.: ВПЦ «Київський університет», 2024. С. 38-42. URL: <https://sites.google.com/view/osvita->*

Загальні висновки:

1. За актуальністю теми, обсягом, достовірністю та рівнем апробації отриманих результатів, науковою новизною, обґрунтованістю висновків, практичною цінністю дисертація на тему «Забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій в умовах кризи» відповідає вимогам наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 р. № 40 та п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами від 21 березня 2022 р. № 341 та від 19 травня 2023 р. № 502).

2. Дисертація відповідає спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» (галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»).

3. Наукові праці Олега Ігоровича Куценка, опубліковані за результатами дисертаційного дослідження, за кількістю та якістю відповідають п.п. 8-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

4. Дисертація **«Забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій в умовах кризи»** Олега Ігоровича Куценка рекомендується для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуюча розширеного засідання

відділу забезпечення якості вищої освіти:

д.пед.н., старший науковий співробітник,

головний науковий співробітник відділу

О. М. СПЮСАРЕНКО

Підпис: О. М. Спюсаренко
Заступник в.д.д. відділу науково-організаційної та кадрової роботи Інституту вищої освіти НАПН України.

15.06.2026р.